

ПРОГРАМА
ЗА УПРАВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ
НА НАЦИОНАЛНИЯ ИНСТИТУТ ПО ГЕОФИЗИКА, ГЕОДЕЗИЯ И
ГЕОГРАФИЯ ПРИ БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ПРЕЗ ПЕРИОДА 2026 – 2029

доц. д-р Петя Трифонова

за участие в процедура за избор на директор на НИГГГ-БАН
открита на 25 февруари 2026 г.

СОФИЯ

април 2026 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ВЪВЕДЕНИЕ	2
2. АНАЛИЗ НА ТЕКУЩОТО СЪСТОЯНИЕ НА НИГГГ-БАН	2
2.1. Материална база	2
2.2. Кадри.....	3
2.3. Научна дейност	3
2.4. Мониторингова и оперативна дейност	4
2.5. Публикационна дейност.....	5
2.6. Проектна дейност	5
2.7. Национално възложени задачи.....	6
2.8. Организационна и управленска структура на НИГГГ-БАН.....	7
3. SWOT анализ	9
4. ВИЗИЯ ЗА НИГГГ-БАН	10
5. ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА УПРАВЛЕНСКАТА ПРОГРАМА	10
6. УПРАВЛЕНСКА ПРОГРАМА	11
6.1. Научна работа и научно-образователна среда	11
6.2. Инфраструктура, работна среда и социални придобивки	12
6.3. Организация, кадрова политика и човешки ресурси	13
6.4. Управленски екип и разпределение на отговорностите	14
6.5. Администрация, изчислителни ресурси, архивиране и дигитализация	15
6.6. Популяризация и връзки с обществото	16
7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	17

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Българска академия на науките е водещият научен център в България, който формира значителна част от научния капацитет и научната продукция на страната. В тази рамка Националният институт по геофизика, геодезия и география (НИГГГ-БАН) заема стратегическа позиция като национален интердисциплинарен център в областта на науките за земята. Създаден през 2010 г. в резултат на целенасочена структурна реформа в БАН, институтът обединява 4 ключови научни звена съществуващи към онзи момент – Геофизичен институт, Географски институт, Централна лаборатория по висша геодезия и Централна лаборатория по сеизмична механика и сеизмично инженерство, с ясната цел да изгради критична маса, да повиши научния потенциал и да разшири приложното въздействие на своите изследвания.

Днес НИГГГ-БАН е утвърдена научна и експертна институция с ключова роля за разбирането на природните явления и процеси, управлението на природните рискове и формулирането на политики, свързани с околната среда и устойчивото развитие. Институтът не само генерира научни знания, но и ги превръща в практически приложима експертиза чрез предоставяне на надеждна научно-оперативна информация, подпомагаща държавните институции и обществото при вземането на стратегически решения.

Чрез активна подготовка на ново поколение учени и последователно участие в международни научни инициативи, НИГГГ-БАН затвърждава своята роля като значим национален фактор и разпознаваем партньор в европейското научно пространство. Амбицията е институтът да се развива като модерен научен център, който не само следва, но и формира научните и обществени приоритети в областта на науките за земята.

2. АНАЛИЗ НА ТЕКУЩОТО СЪСТОЯНИЕ НА НИГГГ-БАН

Анализът на текущото състояние показва институция с висок научен потенциал и значима обществена роля, но и с редица структурни и ресурсни предизвикателства.

2.1. Материална база

Материалната база на института включва разнообразна научна инфраструктура – лаборатории, мониторингови системи, специализирана апаратура и информационни ресурси, които осигуряват възможност за провеждане на съвременни изследвания. Освен сградата на института, НИГГГ стопанисва още: четири обсерватории – “Плана”, “Витоша”, “Пловдив” и “Панагюрище”, 7 сеизмични станции, 2 локални сеизмични мрежи – “Козлодуй” и “Провадия”, множество сеизмични и GNSS станции, както и друга мониторингова апаратура, разположена в цялата страна.

Видно е, че част от материалната база е морално и физически остаряла. Поддръжката на съществуващите системи често се извършва с ограничени ресурси, а обновяването на апаратурата е зависимо изцяло от проектно финансиране. Това създава неравномерност в нивото на техническа осигуреност между различните звена и ограничава възможностите за развитие на нови научни направления.

Съществува и необходимост от по-нататъшна дигитализация – както по отношение на научните данни, така и на вътрешните административни практики. Развитието на изчислителна инфраструктура, бази данни и системи за обработка на големи обеми информация е ключово за бъдещата конкурентоспособност на института.

2.2. Кадри

НИГГГ-БАН разполага с висококвалифициран научен състав, включващ професори, доценти, главни асистенти и асистенти, както и значителен брой специалисти с висше образование и технически персонал. Това осигурява стабилна експертна основа за развитие на научната и научно-оперативната дейност.

Кадровият състав през 2025 г. включва общо 188 щатни служители, което показва леко увеличение спрямо предходната година. От тях 52 души притежават научната и образователна степен „доктор“ или „доктор на науките“, като в института работят четирима член-кореспонденти и 39 хабилитирани учени. Възрастовата структура на научния състав е небалансирана, като най-голям е дялът на учените на възраст между 50 и 59 години (38%), следвани от групата 40–49 години (25%).

Сравнителният анализ на кадровото състояние на НИГГГ-БАН през последните пет години показва относителна стабилност в общата численост и научната квалификация на персонала, съчетана с постепенно увеличаване на броя на хабилитираните учени. В същото време се запазва небалансирана възрастова структура с тенденция към увеличаване на средната възраст и ограничен приток на млади изследователи. Това очертава необходимостта от целенасочена политика за привличане на млади учени и специалисти с цел устойчиво развитие на научния потенциал..

Кадровата структура показва характерни за системата проблеми:

- увеличаване на средната възраст на научния състав;
- недостатъчен приток на млади учени;
- конкуренция от страна на частния сектор и чуждестранни институции.

Докторантската подготовка и участието в образователни дейности са важен инструмент за обновяване на кадрите, но задържането на младите специалисти остава предизвикателство, особено при ограничени финансови стимули. Допълнителен потенциал за развитие може да бъде открит в инструментите за финансиране на проектни докторантури, които предлагат по-атрактивни условия за привличане на кадри.

Положителен аспект е наличието на интердисциплинарен капацитет и възможност за взаимодействие между различни научни направления в НИГГГ-БАН. Това създава предпоставки за развитие на съвременни изследвания, които имат свързваща роля между различни научни направления..

2.3. Научна дейност

Научната дейност на НИГГГ-БАН през 2025 г. обхваща широк спектър от фундаментални и приложни изследвания в областта на геофизиката, сеизмологията, геодезията и географията, насочени към решаване на актуални научни и обществени проблеми. В областта на геофизиката се развиват изследвания върху климатичните процеси и явления, качеството на въздуха, йоносферните явления и геомагнитното поле, включително моделиране на електронната плътност на йоносферата и анализ на геомагнитни вариации, като инструмент за изучаване на слънчево-земните взаимодействия и структурата на Земята.. В сеизмологията се извършват комплексни анализи на сеизмичността, оценка на сеизмичния риск и разработване на макросеизмични класификации, както и поддържане на национални бази данни за сеизмични събития. Геодезическите изследвания са насочени към развитието и

поддържането на националните координатни системи и GNSS мрежи, както и към анализ на геодинамичните процеси. В географията се провеждат пространствени анализи на природни и социално-икономически процеси, включително регионално развитие, демографски дисбаланси, управление на риска и разработване на ГИС-базирани модели.

Наблюдава се стабилност в научната продукция и участие в научни форуми, но съществува необходимост от:

- по-силна концентрация върху подготовката на високорейтингови публикации;
- адаптивност и развитие на водещи тематика, които са в обхвата на вече съществуващите научни направления;
- по-ясно позициониране в европейското научно пространство.

2.4. Мониторингова и оперативна дейност

Мониторинговата и оперативната дейност на НИГГГ-БАН представлява ключов елемент от неговата научна и обществена функция, като осигурява непрекъснато наблюдение, анализ и интерпретация на природните процеси в реално време. Тази дейност се реализира чрез управляваните от института наблюдателни мрежи, мониторингови станции и цифрови модели, функциониращи към отделните департаменти на НИГГГ.

В областта на сеизмологията институтът поддържа Националната сеизмологична мрежа, чрез която се осъществява непрекъснат мониторинг на земетръсната активност. Данните от сеизмологичните станции се обработват в реално време, като се определят параметрите на земетресенията и се предоставя оперативна информация на държавните институции и обществото. Допълнително се предоставят специализирани услуги, включително достъп до сеизмологични каталози, цифрови записи и експертни оценки за макросеизмични въздействия, както и се извършва обмен на сеизмична информация в рамките на членството на института в международни сеизмологични мрежи.

Геофизичната дейност обхваща мониторинг на геомагнитното поле, йоносферата и атмосферата. Извършват се непрекъснати наблюдения на геомагнитни вариации и геомагнитни бури, както и разработване на модели за йоносферна динамика и космическо време. Паралелно с това се поддържат системи за автоматичен мониторинг и прогнозиране на UV-индекса, озоновия слой и качеството на атмосферния въздух, включително концентрации на основни замърсители.

В областта на геодезията и геодинамиката се осъществява мониторинг на движенията на земната кора чрез GNSS мрежи и сателитни InSAR технологии, позволяващи високоточен анализ на деформационни процеси. Географските изследвания допълват тази дейност чрез мониторинг на геосистеми, водни ресурси и екологично състояние на територии.

Съществена роля играят дистанционните методи и геоинформационните системи, които осигуряват интеграция на многослойни данни и разработване на пространствени модели за анализ и прогнозиране на природни процеси и рискове.

Тези дейности са уникални за страната и представляват основен източник на информация за държавни институции, служби за защита на населението и обществото като цяло. Институтът играе ключова роля при предоставяне на експертни оценки и анализи при кризисни ситуации и природни бедствия.

Предизвикателствата в тази област са свързани с:

- периодичната необходимост от модернизация на системите;
- осигуряване на устойчиво финансиране;
- интеграция на нови технологии и методи за анализ.

2.5. Публикационна дейност

Публикационната дейност на НИГГГ-БАН през последните пет години се характеризира със стабилност в количествено отношение и ясно изразена положителна тенденция към повишаване на качеството и международната видимост на научните резултати. Общият брой на научните публикации остава относително устойчив, като през 2024 г. са отчетени 140 статии, а през 2025 г. – 154, което показва умерен ръст и стабилизиране след по-колебливи години в периода 2020–2022 г.

Съществена положителна тенденция е нарастването на дела на публикациите в международни реферирани и индексирани издания (в базите данни Web of Science и Scopus), които през 2025 г. достигат 62%. Особено важно е увеличаването на броя на публикациите в списания от първи и втори квартал (Q1/Q2), които наброяват една трета от индексираната продукция. Това показва ориентация към по-високо научно качество и конкурентоспособност на международно ниво.

Анализът на цитируемостта допълнително потвърждава тази тенденция. През 2025 г. са отчетени 415 цитирани публикации в над 1200 научни източника, като приблизително 83% от цитатите са в индексирани международни издания. В сравнение с периода 2020–2024 г. се наблюдава устойчиво нарастване както на броя на цитиращите източници, така и на общия брой цитати, което има връзка и с критериите за израстване на академичния състав.

В същото време се отчита намаляване на дела на публикациите и цитатите в национални издания, което може да се интерпретира като целенасочено пренасочване към международната научна сцена. Нараства и дялът на съвместните публикации с чуждестранни партньори, което е пряко свързано с активната проектна дейност и участието в международни консорциуми.

Въпреки положителните тенденции, могат да се формулират два основни пункта, по които институтът има капацитет да постигне повече:

- Дялът на публикациите в най-високорейтинговите списания (Q1) все още може да бъде увеличен, а публикационната активност е неравномерно разпределена между отделните научни звена в института.
- Налице е необходимост от по-ясна политика за стимулиране на качествените публикации, включително чрез съществуващите вътрешни механизми за оценка и разпределяне на средствата от компонента 2, насърчаване на интердисциплинарни изследвания и подкрепа за публикуване в престижни международни издания.

2.6. Проектна дейност

Проектната дейност на НИГГГ-БАН се характеризира с висока активност и съществен принос за научното развитие и финансовата устойчивост на института. През 2025 г. учените са работили по общо 62 изследователски проекта, като 51 от тях са с външно финансиране. В над 70% от проектите институтът е водеща организация, което подчертава неговата ключова роля в националното научно пространство, докато при международните инициативи участието е основно като съизпълнител или партньор.

В рамките на европейските рамкови програми и международни инициативи, НИГГГ участва в проекти по програми на ЕС (включително Horizon Europe), НАТО и ЮНЕСКО, както и в други европейски фондове и двустранни програми за научно сътрудничество .

В национален план значителна роля имат проектите, финансирани от Фонд „Научни изследвания“, както и договори с министерства и други ведомства, които са пряко свързани с приложната и експертната дейност на института. Съществен принос имат и проектите по оперативни програми и Плана за възстановяване и устойчивост, както и участието в стратегически научни инфраструктури, включени в Националната пътна карта за научна инфраструктура, като „Национален геоинформационен център“ и центрове за върхови постижения.

Тази структура на финансиране показва балансирано участие както във фундаментални научни изследвания, така и в приложни и инфраструктурни инициативи, с потенциал за по-нататъшно разширяване на участието в европейски програми и увеличаване на външното финансиране.

В стратегически план проектната дейност следва:

- да бъде насочена към увеличаване на международното финансиране;
- изграждане на устойчиви партньорства;
- по-ефективно използване на научния потенциал на института.

2.7. Национално възложени задачи

НИГГГ-БАН изпълнява ключови национално възложени задачи, които имат пряко значение за държавната политика, сигурността на населението и устойчивото развитие на страната.

Една от основните области е **непрекъснатият мониторинг на природните процеси и явления**, включително сеизмичност, геомагнитно поле, състояние на атмосферата и йоносферата. Институтът поддържа и развива национални мониторингови мрежи и осигурява в реално време събиране, обработка и интерпретация на данни. Например, чрез локални сеизмологични мрежи се извършва постоянен контрол на сеизмичността в рискови райони, включително около индустриални и стратегически за страната обекти и зони с повишена сеизмична активност. Данните се използват както за научни цели, така и за оперативна информация към институции, отговорни за защита при бедствия.

Съществена част от национално възложените задачи е **експертната и аналитична дейност**. Учените от института участват в изготвяне на експертни становища, оценки на природни рискове, анализи на климатични процеси, както и в разработване на стратегии и планове на национално и регионално ниво. Това включва участие в междуведомствени работни групи, консултиране на министерства и агенции, както и предоставяне на научнообоснована информация при вземане на управленски решения.

Институтът има важна роля и в **развитието на национални научни инфраструктури**. НИГГГ-БАН е координатор на проекта „Национален геоинформационен център“, част от Националната пътна карта за научна инфраструктура, както и партньор в изграждането на центрове за високопроизводителни изчисления и върхови постижения в областта на информационните технологии. Тези инициативи имат стратегическо значение за интеграцията на научните данни, развитието на геоинформационни услуги и свързването на българската научна инфраструктура с европейските мрежи.

Друг важен аспект е **участието в изпълнението на национални програми и политики**, включително дейности, финансирани по Плана за възстановяване и устойчивост, както и по

национални научни програми, насочени към устойчиво развитие, управление на природните ресурси и зеления преход. Институтът допринася с научна експертиза за разработване на решения в области като климатични промени, биоразнообразие, пространствено планиране и управление на риска.

Съществен е и приносът в **научната комуникация и обществената информираност**. През 2025 г. са реализирани 76 публични лекции и медийни участия, чрез които научните резултати достигат до широката общественост и подпомагат повишаването на научната грамотност. Това включва участие в национални и международни инициативи, образователни събития и медийни платформи.

Тази дейност подчертава ролята на института като стратегически партньор на държавата. В същото време тя изисква:

- периодично актуализиране на финансирането на оперативните функции в рамките на получавания от НИГГГ-БАН бюджет;
- институционално признание на тази дейност;
- по-добра комуникация и координация с държавните органи.

2.8. Организационна и управленска структура на НИГГГ-БАН

Научните направления на НИГГГ-БАН са организирани в 4 департамента, със своите секции, а именно:

Деп. Геофизика

- Секция “Земен магнетизъм”
- Секция “Физика на атмосферата”
- Секция “Физика на йоносферата”

Деп. Сеизмология и сеизмично инженерство

Деп. География

- Секция “Физическа география”
- Секция “Икономическа и социална география”
- Секция “Приложна геоинформатика”

Деп. Геодезия

И два центъра:

- Център „Хидрология и водно стопанство“
- Център „Национален геоинформационен център“

В допълнение, както в повечето институти на БАН, има администрация, състояща се от:

- Финансово-счетоводен отдел;
- Административен отдел, включващ и “Човешки ресурси” и “Материална база”;

и помощни звена:

- Технически отдел, поддръжка, портиери и хигиенистки;
- Библиотека.

Организационната структура на НИГГГ отразява идентичността на всяко от звената, които след структурната реформа в БАН, се обединиха в общ институт през 2010 г., като до голяма степен запазва и вътрешната им подялба. Предвид намаления научен състав през последните години, би било полезно преразглеждането на тази структура и обединяване на малобройни

секции със сходни изследвания, като се запазят извършваните до момента дейности. В този контекст, Геоинформационният център би могъл да се развие като ключова платформа за интеграция на многослойни данни от различни източници – сеизмологични, геофизични, геодезически, географски и дистанционни изследвания – и за създаване на комплексни информационни продукти и услуги. Освен това той може да координира материално-техническото осигуряване на оперативните дейности, както и развитието на съвременни цифрови инструменти за анализ, визуализация и споделяне на данни. Подобно развитие ще повиши значително както научния, така и обществения принос на института, и ще засили неговата роля като национален център за данни и експертиза в областта на науките за Земята.

Към настоящия момент, ръководният екип на НИГГГ-БАН се състои от директор, трима заместник-директори и научен секретар, както следва:

Директор – координиращ общото екипно ръководство, администрация и финанси на института;

Заместник-директор – координиращ научна и образователна дейности;

Заместник-директор – координиращ научно-приложна и експертна дейности;

Заместник-директор – координиращ научно-оперативна и научно-информационна дейности;

Научен секретар – координиращ работата по департаменти и секции, и връзката с БАН-Администрация.

3. SWOT анализ

Силни страни	Слаби страни
<p>НИГГГ-БАН разполага с:</p> <ul style="list-style-type: none"> • високо квалифициран научен състав (професори, доценти, доктори) • утвърдени научни направления (геофизика, сеизмология, геодезия, география) • уникална научно-оперативна инфраструктура (мониторинг на земетресения, атмосфера, йоносфера) • наличие на научноизследователски бази на територията на страната • значителна проектна активност – над 80 проекта годишно • административна структура и звена, обезпечаващи нормалното функциониране <p>Институтът изпълнява ключови национални функции:</p> <ul style="list-style-type: none"> • мониторинг и анализ на природни рискове • експертно подпомагане на държавни институции • участие в национални политики <p>Разнообразни форми за комуникация с обществото и голям интерес от страна на медиите.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ограничено базово финансиране • Застаряващ научен състав • Недостатъчен брой докторанти за попълване нуждите на НИГГГ-БАН от висококвалифицирани кадри • Ограничена интеграция с индустрията • Недостатъчно използване на комерсиалния потенциал на резултатите • Скъпа поддръжка и експлоатация на обсерваториите и станциите на територията на страната • Недостатъчно средства за инвестиции в инфраструктура и оборудване, извършване на ремонти и поддръжка
Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> • Европейски програми (Horizon Europe, Digital Europe) • Финансиране от Националната пътна карта за научна инфраструктура (НПКНИ) • Развитие на Big Data и Earth observation • Технологично развитие • Развитие на интердисциплинарни изследвания • Повишена обществена значимост на теми като климат и природни рискове • Издигане на имиджа на института като водещ, компетентен и надежден национален научен център в областта на науките за земята • Ефективно административно управление с широко използване на дигиталните технологии 	<ul style="list-style-type: none"> • Конкуренция за кадри (вкл. международна) • Отлив на млади учени • Отслабване на експертния и технически капацитет поради заплахите за човешките ресурси и инфраструктурата • Влошаване на сградния фонд и условията на труд поради недостатъчно финансиране • Невъзможност за реновиране и използване по предназначение на оборудването поради недостатъчно финансиране

4. ВИЗИЯ ЗА НИГГГ-БАН

НИГГГ- БАН е водеща научна институция в България в областта на науките за Земята, която съчетава дългогодишни традиции, интердисциплинарна научна експертиза, уникална научно-оперативна инфраструктура и значима обществена роля. Институтът е едновременно научен център, експертна институция и образователна среда, която има пряк принос към разбирането на природните явления и процеси, управлението на риска, опазването на околната среда и устойчивото развитие на страната. За да запази и развива тази роля, НИГГГ-БАН следва да се развива на основата на ясна научна и управленска политика, съобразена с националните и европейските стратегически приоритети.

В основата на института стои неговият човешки капитал. Учените – от студенти и докторанти до утвърдени изследователи – са двигателят на неговото развитие. Техните знания, професионализъм и научна визия определят качеството и авторитета на НИГГГ-БАН. Затова ключова задача на ръководството е да създава предвидима, подкрепяща и стимулираща среда – с ясни правила, ефективна координация, сведена до минимум административна тежест и активна подкрепа за научна, проектна и международна дейност. Успешният институт е този, който позволява на учените си да работят спокойно, ефективно и с перспектива за развитие.

Не по-малко важна е ролята на административния и техническия персонал, който е реален партньор на научния състав. Ефективната администрация и добре функциониращите обслужващи звена са ключови за устойчивото развитие на института. Заедно с това, поддържането и модернизирването на научната инфраструктура – лабораторна, мониторингова и цифрова – е стратегически приоритет, който определя възможностите за съвременни изследвания и научно-оперативна дейност.

НИГГГ-БАН има и ясно изразена обществена мисия. Чрез своята експертна и мониторингова дейност институтът подпомага държавата и обществото при оценка и управление на природни рискове, климатични процеси и устойчиво използване на ресурсите. Развитието на активна научна комуникация и партньорства с институциите, образователната система, медиите и бизнеса е необходима част от тази мисия.

Виждам НИГГГ-БАН като модерна научна институция с ясна стратегическа посока, подкрепени и мотивирани учени, ефективна администрация, модернизирана инфраструктура и силно международно присъствие, която утвърждава ролята си като ключов фактор за научното и общественото развитие на България. Това е посоката, в която считам, че институтът трябва да се развива през следващите четири години.

5. ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА УПРАВЛЕНСКАТА ПРОГРАМА

Настоящата програма има за цел:

- **да надгради постигнатото през последните години** – чрез запазване на добрите практики и устойчиво развитие на водещите научни направления;
- **да предложи ефективно, прозрачно и модерно управление** – чрез подкрепа на нови идеи, тясно сътрудничество с научния съвет, ясни правила и дигитализация на управленските процеси;

- **да отговори на новите научни, технологични и обществени предизвикателства** – чрез внедряване на иновативни подходи и активен принос към решаването на значими обществени проблеми;
- **да укрепи международната научна конкурентоспособност и видимост на института** – чрез засилено участие в международни проекти и публикации с високо качество;
- **да поддържа позицията на НИГГГ-БАН като водещ регионален и разпознаваем европейски център** – чрез утвърждаване на института като надежден партньор и източник на научна експертиза.

6. УПРАВЛЕНСКА ПРОГРАМА

6.1. Научна работа и научно-образователна среда

В НИГГГ-БАН функционират няколко основни научни направления, покриващи широк спектър от науките за Земята и съответстващи на профила и експертизата на научния състав. Те същевременно осигуряват необходимата специализация и организационна структура за постигане на високи научни резултати. Учените в института публикуват резултатите си в международни списания с импакт фактор и активно участват в научни форуми. Моята цел е посредством съвместната работа с Научния съвет на института, да бъдат създадени още подобри условия за научна работа чрез осигуряване на спокойна и подкрепяща среда, подобряване на работните условия и прилагане на справедливи механизми за материално стимулиране в рамките на наличните ресурси, като например методиката за разпределяне на средствата по компонента 2.

Ще засиля координацията между ръководителите на департаменти и секции, научния секретар и административното ръководство чрез регулярни срещи на управленския екип. Ще работя за балансирано развитие на фундаменталните изследвания, научно-оперативната дейност и анализа на данни, при запазване на академичната автономия на учените и ненамеса в избора на научни теми. Особен акцент ще бъде поставен върху развитието на интердисциплинарни подходи, включително използването на геоинформационни технологии, изкуствен интелект, дистанционни изследвания и обработка на големи масиви от данни.

Основен приоритет ще бъде укрепването на научната дейност и повишаването на участието в конкурентни национални и международни проекти. В тази връзка ще се работи за изграждане на още по-ефективна вътрешна подкрепа за проектната дейност, включително административно и организационно подпомагане на учените през целия проектен цикъл – от идентифициране на възможности до управление на спечелените проекти.

Подобряването на научната видимост ще бъде постигнато чрез развитие на уеб присъствието на института – създаване и поддържане на актуални профили на учените, представяне на проекти, резултати и партньорства, както и развитие на научно-информационни ресурси и бази данни. Ще продължа да работя активно за финансиране и популяризиране на двете списания на НИГГГ-БАН – “Geostudies” и „Проблеми на географията“, които са си поставили за цел в най-скоро време да бъдат реферирани и индексирани в световните научни бази данни, като напр. Scopus и Web of Science.

Ще бъде стимулирана активността на създадения Учебен център в НИГГГ-БАН, предназначен да „домакинства“ посещенията на ученици, студенти и специализирани

организираните групи от хора (клубове, кръжоци и др.). Ще бъде разработен информационен пакет, включващ презентации и други визуализационни материали, които да покриват тематиките на разработваните научни изследвания в института.

Ще се работи активно и за оживяване на научния живот чрез регулярни вътрешни семинари, покани на външни и международни лектори и стимулиране на научни дискусии. Ще бъдат стимулирани и подкрепяни тематични работни срещи и летни школи, насочени към ученици, студенти и млади учени, като напр. проведеното през 2023 г. по проект НГИЦ иновативно пътуващо училище „За и чрез карста“, съчетаващо лекции и теренни наблюдения с ученици. Особено внимание ще бъде отделено на докторантите чрез регулярни научни срещи и развитие на техните изследователски и презентационни умения, както и насърчаване на тяхното участие в ежегодния Интердисциплинарен докторантски форум, организиран от Центъра за обучение на БАН.

НИГГГ-БАН следва да се утвърди като водещ център за подготовка на млади специалисти в областта на науките за земята и чрез активно сътрудничество с университетите, участие в съвместни образователни програми, практики и включване на студенти в реални научни и научно-оперативни дейности.

6.2. Инфраструктура, работна среда и социални придобивки

Както беше изложено в анализа на текущото състояние, освен основната сграда в комплекса на БАН на IV-ти км., НИГГГ стопанисва още няколко обсерватории, сеизмични станции и разнообразна научна инфраструктура. Това е огромен ресурс, който изисква значителни средства за поддържане им в работно състояние. Средствата за оперативни дейности, които НИГГГ получава от БАН, успяват да покрият режийните разходи на мониторинговите системи. Всички ремонти, обаче, които неизменно съпътстват поддръжката на сгради, работни помещения и научна инфраструктура, изискват финансиране, което към момента може да бъде осигурено само от проекти с външни източници. Такъв проект към настоящия момент е Националният геоинформационен център (НГИЦ), на който НИГГГ е координатор. Той се финансира от НПКНИ и през последните години осигури възможност за немалко капиталови разходи за неотложни ремонти и подобрения. В тази връзка се ангажирам да продължа успешната работа на НГИЦ и да използвам възможностите, които предоставя МОН за финансиране на научни инфраструктурни обекти.

Ще работя също за допълнително подобряване на условията за работа на учените и администрацията чрез ремонти на кабинети, оптимизиране на работното пространство и по възможност подсигуриране на самостоятелни кабинети на учените. Важен аспект от подобряването на работната атмосфера е и навременното справяне с ремонти, почистване и поддръжка на работните помещения. Тъй като НИГГГ разполага с технически отдел за поддръжка на материалната база, считам че средствата за подобни дейности могат да бъдат осигурени от института.

Ще съдействам за пълноценното използване на цялата налична инфраструктура в института, включително и на служебните автомобили при командировки, полеви измервания и мониторингова дейност. Това ще улесни планирането и координацията на теренните дейности, ще осигури по-ефективно използване на ресурсите и равнопоставен достъп на научните звена. Очакваният резултат е повишаване на оперативната ефективност, по-добра отчетност и оптимизиране на разходите, както и създаване на предвидима и добре организирана работна среда.

Ще бъде проучена възможността за изграждане на система за вътрешни съобщения по имейл чрез въвеждане на вътрешни групи, до които да се изпраща целево информацията, която е интересна и полезна единствено за тях, а не до всички (както е в момента). Това има за цел да облекчи информационния поток, без да налага информационно затъмнение. Планирам поэтапна отмяна на механичното препращане на външни съобщения до всички и постепенно въвеждане на предварителна обработка и таргетиране на мейли до научните звена или отделни учени.

Социалната страна на академичния живот е също значим аспект от научното битие. Предвиждам организиране на повече социални мерки като например: възможност за допълнително здравно осигуряване, търсене на наемател за столовата в сградата на института, организиране на Коледно тържество, осигуряване на помещения за спорт, почивка и неформални разговори. Ще бъде отворена за обсъждане на всякакви предложения и добри практики, които да създават позитивна и продуктивна работна атмосфера.

6.3. Организация, кадрова политика и човешки ресурси

Предвид намаляващия научен състав през последните години, считам че е необходимо съвместно с Научния съвет на института, да бъде направено преразглеждане на организационната структура на института, включително обединяване на малобройни секции със сходен научен профил и тематика, но без да бъдат налагани ограничения в разработваните научни тематика. Напротив, ще се толерира запазване на съществуващите такива и добавяне на нови. Подобна мярка би позволила по-ефективно използване на наличния научен потенциал, засилване на интердисциплинарното сътрудничество и повишаване на критичната маса в ключови научни направления. В същото време това ще допринесе за по-добра координация на научната дейност, по-ясно разпределение на отговорностите и по-висока конкурентоспособност при участие в национални и международни проекти и програми.

Намирам за изключително важно и необходимо да се доизгради реалната функционалност на Геоинформационния център като стратегическо звено в рамките на НИГГГ-БАН. Центърът следва да се утвърди като интегрираща структура, която обединява и координира научно-оперативната и мониторингова дейност на института. Неговата роля трябва да включва не само събиране и обработка на данни, но и тяхното стандартизиране, архивиране, дългосрочно съхранение и осигуряване на контролиран достъп за научната общност, институциите и обществото.

Към момента, институтът има стройна административна структура, която отговаря на нуждите му. Кадровата политика по отношение на учените ще бъде насочена в посока, ако не увеличаване, то поне стремеж за запазване на текущата бройка. Често се говори, че при явния недостиг на кадри в България трябва да се акцентира върху привличане на специалисти от чужбина. Разбира се, не бих отхвърлила тази възможност, но си давам сметка за реалния шанс това да се случи при настоящите условия, които се предлагат.

Считам, че сериозните усилия трябва да са насочени към създаването на максимално добри условия за привличане и подготовка на млади кадри от страната. Предпоставка за това е възможността за назначаване на дипломирани магистри на позиция „асистент“, осигуряваща прилично възнаграждение и възможност за стартиране на докторантура. През последните години, специалностите на Геолого-географския факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“ (СУ) се радват на засилен интерес от страна на студентите. Доста по-затруднена е ситуацията,

касаеща броя на магистрите, завършващи геофизика в СУ и МГУ „Св. И. Рилски“ (МГУ). Пазарът на труда и заплатите в частния сектор пък са причина за трудното осигуряване на кадри от УАСГ. Считам обаче, че при очевидната липса на геофизици и геодезисти, трябва да се насочи вниманието и към малко по-отдалечените специалности на Геолого-географския факултет (СУ) и на Геолого-проучвателния факултет (МГУ), които също биха могли да се разглеждат като източник на кадри за последващо обучение. В този смисъл, добре би било да се намерят пътищата за най-тясно сътрудничество с университетите за съвместна подготовка на кадри в научните области на НИГГГ.

Практика в НИГГГ е привличането под формата на стажове и оперативна дейност на кадри още от студентска възраст, която считам за изключително полезна за осигуряването на приемственост в научната дейност. В противоположния край на спектъра е добрата възможност за привличане на утвърдени български учени от чужбина чрез възможностите на националните („Вихрен”, „Петър Берон”) и европейски (Marie Skłodowska-Curie Fellowships, ERA Fellowships) програми.

По отношение на финансовия и административния персонал смея да твърдя, че институтът разполага с едни от най-опитните специалисти в системата на БАН. В тази връзка, бих положила всички усилия да запазя и мотивирам работата на тези хора чрез дейности за подобряване на квалификацията, обмен на опит и осигуряване на достойно заплащане чрез механизмите и средствата, с които разполага НИГГГ (възнаграждения за изпълнение на конкретни административни дейности по проекти, отчисления от проекти, процент от К2 и др.).

Давам си сметка, че повишаването на заплащането и материалното стимулиране на персонала е стратегическа задача, която изисква гъвкавост и диалог с БАН-Администрация, министерствата и външните финансиращи организации, както и проява на активност и инициативност по отношение на бизнеса. Ще продължа усилията на досегашното ръководство, свързани с повишаване на основното заплащане и диференцирано стимулиране на персонала и научния състав според неговото натоварване, изпълнение на дейности с обществена значимост, научни постижения и високоцитируеми публикации.

Планирам също нематериални стимули за работещите в НИГГГ чрез въвеждане на практики за вътрешно признание като например публично представяне на постиженията на служителите чрез информационно табло/дигитален екран в сградата на института, както и чрез онлайн канали. Това е форма на видимо институционално признание, което ще създава усещане за принадлежност, ще прави постиженията „видими“ за колегите и посетителите и ще изгражда култура на уважение към труда. Номинираните постижения ще бъдат резултат от вътрешно-департаментско гласуване по ясни критерии и може да включват „научен резултат на месеца/годината“, „екипно постижение“ или „обществена полза“, като ще бъдат съпроводени с кратко обяснение и снимка.

6.4. Управленски екип и разпределение на отговорностите

Относно разпределението на отговорностите в управленския екип, считам, че е необходимо по-ясно дефиниране на управленските роли, което ще доведе до по-добра координация, по-висока оперативност и по-ясна отговорност в управленските процеси. В тази връзка предлагам управленският екип да бъде структуриран с двама заместник-директори с ясно разграничени и допълващи се функции, което ще позволи по-ефективно разпределение на

дейностите и по-добра подкрепа на научната, проектната и административната работа на Института, както следва:

Директор – осъществява стратегическото и оперативното ръководство на НИГГГ, като координира дейността на управленския екип, административните структури и финансовото управление. Отговаря за изпълнението на дългосрочната научна и управленска стратегия, международното позициониране на института и взаимодействието с Българска академия на науките и държавните институции.

Заместник-директор (научна и образователна дейност) – координира и подпомага развитието на фундаменталната научна дейност, научно-оперативните изследвания и образователната дейност. Отговаря за качеството на научните резултати, публикационната политика, вътрешната научна координация и развитието на интердисциплинарни изследвания. Отговаря за актуализиране на вътрешно-институтските нормативни документи в съответствие с изискванията на БАН, измененията в законовата уредба и пр.

Заместник-директор (проектна, приложна и експертна дейност) – координира проектната дейност, участието в национални и международни програми, както и развитието на научно-приложните и експертни услуги. Отговаря за взаимодействието с институции, бизнес и обществени организации, трансфера на знания и повишаването на външното финансиране.

Научен секретар – организира и координира научната и образователната дейност (докторанти, постдокторанти, обучения) на института, изготвя научни отчети и анализи, и осигурява връзката с Българска академия на науките. Участва в обмена на научната информация и вътрешната комуникация между научните звена. Подпомага и контролира процедурите по акредитация. Проверява данните, вписани в Scopus, ръководи оценяването за разпределение на средствата по K2 и процедурите по атестация, и изготвя годишния отчет на института.

6.5. Администрация, изчислителни ресурси, архивиране и дигитализация

Администрацията на НИГГГ-БАН е ключов фактор за ефективното функциониране на института и следва да се развива като активен партньор на научната дейност. Основен приоритет ще бъде повишаването на административния капацитет чрез оптимизация на процесите. Ще направя проучване на възможностите за дигитализация на документооборота и въвеждане на съвременни електронни системи за управление. Това ще намали административната тежест върху учените и ще подобри прозрачността и проследимостта на дейностите.

Съществено значение за административната работа има развитието на електронната инфраструктура, включително осигуряване на надеждни сървърни ресурси, системи за съхранение и обработка на данни. Това е особено важно в контекста на нарастващите изисквания за поддържане на архиви от процедури по ЗРАСРБ, процедури по ЗОП, работата по всички научни програми, проектите и договорите, които изпълнява института.

Архивирането и дигитализацията на научните и оперативни данни следва да се разглежда като стратегически приоритет. Необходимо е създаването на централизирана система за съхранение, структуриране и дългосрочно опазване на данните, съсредоточена в рамките на Геоинформационния център като важно звено в структурата на НИГГГ-БАН. Тази система следва да осигурява стандартизиране на форматите и метаданните, надеждно архивиране,

сигурност и контрол на достъпа, както и възможности за лесно търсене, извличане и повторна употреба на данните.

В рамките на Геоинформационния център биха могли да се интегрират данни от различните научни направления – сеизмологични, геофизични, геодезически, географски и дистанционни изследвания – в единна дигитална среда. Това ще позволи създаването на комплексни бази данни и геоинформационни продукти, които да подпомагат както научните изследвания, така и оперативната дейност и експертната работа на Института.

Основите на такава единна геоинформационна система вече са поставени като инструмент на научната инфраструктура НГИЦ. Интегрирани са базовите информационни модули на системата, съдържащи административна, хидрографска, топографска и всякакъв друг вид налична информация, получена от официални източници с регламентирани геопространствени данни (министерства, агенции и т.н.).

Особено важно е въвеждането на политики за дългосрочно съхранение, резервираност и защита на данните, както и съответствие с европейските изисквания за управление на научни данни и отворена наука (FAIR принципи).

Развитието на такава централизирана система ще повиши ефективността на използване на данните, ще улесни международното сътрудничество и ще засили ролята на НИГГГ-БАН като национален доставчик на надеждна научна и оперативна информация.

6.6. Популяризация и връзки с обществото

За добро или за лошо, поради обществено значимите природни явления, които се наблюдават и се регистрират от специализираната апаратура в НИГГГ-БАН, институтът привлича голям обществен интерес. В тази връзка, считам за особено важно да се изгради капацитет за активна, навременна и разбираема комуникация с обществото по темите с висока обществена значимост, като земетресения, геомагнитни бури, качество на въздуха, климатични промени, водни ресурси, демографски процеси и др. Особено важно е развитието на оперативна научна комуникация, която да осигурява бърза и достоверна информация при значими природни събития. Това включва въвеждане на ясни комуникационни протоколи, регулярни кратки експертни анализи на достъпен език и поддържане на публични онлайн платформи с актуални данни за наблюдаваните явления.

Съществено значение има и развитието на дигиталното присъствие на института чрез модернизирани уеб сайта, създаване на интерактивни карти, дашборди и визуализации, както и активно използване на социални мрежи за популяризиране на постигнатите научни резултати. За изпълнението на тези дейности ще бъдат поканени хора, които имат афинитет и умения за създаване на подходящи текстове и за изработване на качествена визуализация. В тази връзка е важно да се поддържат и устойчиви контакти с медиите чрез подготвени научни „говорители“, да се стимулира участието в актуални предавания и научно-популярни подкасти, както и да се гарантира предоставяне на достъпна и проверена информация по актуални теми.

Образователните инициативи също са ключов елемент от връзката с обществото. Организирането на публични лекции, дни на отворените врати, летни школи и стажантски програми ще подпомогне привличането на млади хора към науките за земята и ще повиши научната грамотност по темата. НИГГГ-БАН има амбиции, добри практики и опит от провеждане на образователни инициативи, като например посещения на ученици от

началното и средно образование, гостуване в училища и теренни обучения. Ще продължа да подкрепям тази дейност и да доразвивам създадения учебен и конферентен център в НИГГГ.

Паралелно с това следва да се развиват партньорства с държавни институции, общини и бизнеса, като традиционно институтът предоставя експертна подкрепа при управление на риска, екологични политики и други теми.

Особено важна роля има осигуряването на достъп до научни и мониторингови данни чрез Геоинформационния център, който може да се утвърди като национална платформа за споделяне на информация и предоставяне на обществени услуги. Това ще позволи по-широко използване на научните резултати и ще засили ролята на НИГГГ-БАН като надежден и разпознаваем източник на експертно знание.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Настоящата управленска програма е разработена в дух на приемственост и има за цел да създаде реалистична и последователна визия за развитието на НИГГГ-БАН като съвременна, ефективна и обществено значима научна институция. Тя стъпва върху постигнатото до момента, като съчетава принципите на приемственост и надграждане с необходимостта от адаптация към съвременните научни и обществени предизвикателства. Предложените мерки са насочени към укрепване на научния потенциал, модернизирание на инфраструктурата, повишаване на проектната активност и международната видимост, както и към създаване на устойчива и мотивираща работна среда.

В основата стои разбирането, че най-ценният ресурс на института са неговите хора – учени, специалисти и административен персонал. Техните знания, опит, ангажираност и чувство за отговорност са определящи за качеството на научните резултати и за общественото въздействие на института. Убедена съм, че при наличие на подкрепяща среда, ясни правила и възможности за развитие, всеки член на екипа може да разгърне своя потенциал и да допринесе за общия успех. Затова ще работя за изграждане на култура на доверие, уважение и признание, в която усилията и постиженията се оценяват справедливо и мотивиращо.

Ще следвам последователно общата стратегическа рамка на Българска академия на науките, като поддържам активен и конструктивен диалог с нейното ръководство. Убедена съм, че чрез добро партньорство, открита комуникация и съгласуваност на приоритетите могат да се постигнат по-добри условия за развитие както на института, така и на научната система като цяло.

Вярвам, че следвайки набелязаните мерки, НИГГГ-БАН ще затвърди ролята си на водещ национален център в областта на науките за земята, разпознаваем партньор в европейското научно пространство и надежден източник на експертно знание за обществото и държавата. Това е посоката, към която ще насоча усилията си през следващите четири години.

20.04.2026г

доц. д-р Петя Трифонова